

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN
Miljöskyddsavdelningen

BESLUT
2019-04-29

Diarienummer
551-156-2018

Sida
1(9)

Kungälv kommun
kommun@kungalv.se
(elektronisk delgivning)

Föreläggande vid vite enligt lagen om allmänna vattentjänster avseende vatten- och avloppsförsörjning för fastigheterna i Aröd i Kungälv kommun

Beslut

1. Länsstyrelsen i Västra Götalands län förelägger Kungälv kommun med organisationsnummer 212000-1371, genom Kommunstyrelsen, att senast den 31 december 2025, för fastigheterna inom de fem delområdena i Aröd, markerade med svart linje i nedanstående karta (återfinns även som bilaga 1 till beslutet), bestämma verksamhetsområde för vatten och avlopp samt se till att behovet tillgodoses genom en allmän va-anläggning.
2. Kungälv kommun ska efter att föreläggandet är genomfört, senast den 31 januari 2026, redovisa handlingar som bekräftar att de förelagda åtgärderna i punkten 1 är uppfyllda.
3. Har åtgärderna i punkt 1 inte genomförts senast den 31 december 2025 och åtgärderna i punkt 2 inte genomförts senast den 31 januari 2026 ska Kungälv kommun betala ett vite om 15 000 000 kr. Kungälv kommun ska vidare utge ett löpande vite om 15 000 000 kr för varje period om 12 månader, räknat från den 31 januari 2026, under vilken punkterna 1 och 2 i föreläggandet inte är uppfyllda.

Föreläggandet beslutas med stöd av 6 §, 17 § och 51 § i lag (2006:412) om allmänna vattentjänster och med stöd av 2 §, 3 § och 4 § i lag (1985:206) om viten.

Verksamhetsområde för Aröd

Ärendet

Länsstyrelsen beslutade den 7 maj 2010 (dnr 567-10620-2009) att förelägga Kungälv kommun att för fastigheterna inom Aröd bestämma verksamhetsområde för vatten och avlopp samt att se till att behovet snarast, dock senast den 31 december 2017 skulle tillgodoses genom en allmän va-anläggning.

Den 2 januari 2018 inkom till Länsstyrelsen information från Kungälv kommun om att kommunen inte kommer att ha beslutat om verksamhetsområde eller ha byggt ut vatten och avlopp till Aröd enligt i Länsstyrelsens föreläggande från 2010, utan att utbyggnaden kommer att ske i två etapper där den första bedöms vara färdig under mitten av 2019 och resterande område först när överföringsledningar med mera är klara för att kunna vidarebefordra spillavloppet till Göteborg för rening vid Ryaverket. Detta planeras vara utbyggt och påkopplat under 2022.

På begäran av Länsstyrelsen har handlingarna därefter kompletterats med utbyggnadsplanen för va i Kungälv kommun i stort, inbegripet utbyggnaden av va för Aröd. Länsstyrelsen och Kungälv kommun har även haft ett möte den 8 juni 2018 där kommunen presenterade det arbete man utför med va-utbyggnad i hela kommunen och skälen till varför man behöver den tid på sig som man begär för utbyggnaden.

Länsstyrelsen har den 25 juni 2018 till Kungälv kommun kommunicerat ett förslag på föreläggande om inrättande av kommunalt verksamhetsområde i Aröd. I beslutsförslaget angavs bland annat följande. Kommunen ska senast den 31 december 2022 besluta om verksamhetsområde för vatten och avlopp

samt se till att behovet tillgodoses genom en allmän va-anläggning. Redovisning om att föreläggandet är uppfört ska ske till Länsstyrelsen senast den 31 januari 2023. Vidare angavs i beslutsförslaget att föreläggandet förenas med ett engångsvite om 15 000 000 kr och med ett löpande vite om 15 000 000 kr som ska utges om föreläggandet inte har genomförts i rätt tid.

Kommunen har därefter den 24 juli 2018 bemött beslutsförslaget och därvid sammanfattningsvis angett att den tid kommunen begär för utbyggnad är till den 31 december 2025 och inte till och med år 2022. Därefter har ytterligare en komplettering med kostnader för utbyggnaden av allmänna vattentjänster i Aröd kommit in till Länsstyrelsen den 8 april 2019.

Kommunens yttranden

Kommunen har sammanfattningsvis framfört följande.

År 2016 har kommunen beslutat om en utbyggnadsplan för kommunalt VA. Denna utbyggnadsplan aktualiseras en gång per mandatperiod.

Kode avloppsreningsverk planeras stängas när överföringsledningarna till Gryaabs nät är utbyggda. Denna överföring till Gryaabs nät är för Kungälv del nödvändig för att kunna uppfylla kravet från länsstyrelsen att snarast ansluta Aröd till kommunalt vatten och avlopp.

Utbyggnaden till Aröd kommer att ske i fem etapper där den femte och sista etappen kan komma att behöva delas upp ytterligare. Kommunen har bifogat en karta som beskriver hur etappindelningarna avgränsas och anger att vissa justeringar av gränsdragningarna kan komma att behöva göras.

Ettapp 1 innefattar så många bostäders spillavlopp som kommunen räknar med att Kode avloppsreningsverk kan ta emot för rening under en övergångsperiod. För ettapp 2-4, pågår projektering och för ettapp 5 är vissa förutredningar klara. Dessa etapper kommer kunna byggas ut först när överföringsledningar med mera är klara för att kunna vidarebefordra spillavloppet till Göteborg för rening i Ryaverket. Samordningen med överföringsledningar för avlopp som innebär att Kode reningsverk kopplas bort medför att hela "Aröd" planeras vara utbyggt och påkopplat senare än 2018.

Kungälv kommun ekonomiska situation har inneburit en förnyad prioritering av kommunens VA investeringar. Det medför att hela Aröd kommer att kunna vara försörjt med kommunalt VA senast den 31 december 2025 och inte år 2022 som angavs tidigare.

Eftersom Aröd planeras vara utbyggt och påkopplat först 31 december 2025 föreslår kommunen att det kommunicerade vitesföreläggandet ska ändras enligt följande. Punkten 1 i föreläggandet ska uppfyllas senast den 31

december 2025. Punkten 2 i föreläggandet ska uppfyllas senast den 31 januari 2026. Punkten 3 ska ändras på så sätt att om åtgärderna i punkt 1 inte har genomförts senast den 31 december 2025 och åtgärderna i punkt 2 inte har genomförts senast den 31 januari 2026 ska Kungälv kommun betala ett vite om 15 000 000 kr. Kungälv kommun ska vidare utge ett löpande vite om 15 000 000 kr för varje period om 12 månader, räknat från den 31 januari 2026, under vilken verksamhetsområde för vatten och avlopp inte är bestämt och/eller behovet inte tillgodoses genom en allmän va-anläggning.

Kostnaderna för utbyggnaden av VA i hela Aröd bedöms vara 185 000 000 kr. Därtill behövs överföringsledningar till en kostnad av 420 000 000 kr. Kapitalkostnad med räntekostnad beräknas till 12 600 000 kr per år beräknat på en avskrivningstid av 50 år.

Skälen till Länsstyrelsens beslut

Tillämpliga bestämmelser

I 6 § i lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) anges att om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilken vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas. Kommunen ska också se till att behovet snarast, och så länge det finns kvar, tillgodoses genom en allmän anläggning.

Huvudregeln om att anläggningen ska komma till stånd snarast har kompletterats med en uttrycklig föreskrift i 17 § vattentjänstlagen om att huvudmannen får vänta med att utföra anläggnings- eller utbyggnadsarbeten som är nödvändiga för att fastighetsägaren skall kunna använda va-anläggningen, om arbetena:

1. behöver samordnas med andra arbeten och samordningen annars skulle väsentligt försvåras, och
2. utförs i den ordning som följer av huvudmannens utbyggnadsplan.

Enligt 51 § vattentjänstlagen utövar länsstyrelsen tillsynen över att kommunen fullgör skyldigheten enligt 6 § att tillgodose behovet av vattentjänster. Länsstyrelsen får förelägga kommunen att fullgöra skyldigheten. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Enligt 55 § vattentjänstlagen prövar mark- och miljödomstolen efter särskild ansökan, frågor om utdömande av vite som har förelagts enligt denna lag.

Ett vitesföreläggande ska enligt 2 § i lag (1985:206) om viten (förkortad viteslagen) vara riktat till en eller flera namngivna fysiska eller juridiska personer (adressater). Om föreläggandet innebär en skyldighet för

adressaten att vidta en viss åtgärd, ska det av föreläggandet framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsfrist åtgärden ska vidtas. Vite får inte föreläggas, om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. När vite har förelagts, får nytt vite mot adressaten i samma sak inte föreläggas förrän det tidigare föreläggandet har vunnit laga kraft. Ett vitesföreläggande ska delges adressaten.

När vite föreläggs, ska det enligt 3 § viteslagen fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. I förarbetena till viteslagen (prop. 1984/85:96 s. 49) uttalas bland annat att adressaten bör finna det mera ekonomiskt fördelaktigt att följa föreläggandet än att betala vitet, om vitesföreläggandet ska ha önskvärd effekt.

Enligt 4 § viteslagen ska vid löpande vite ett visst belopp bestämmas för varje tidsperiod av viss längd under vilken föreläggandet inte har följts eller, om föreläggandet avser en återkommande förpliktelse, för varje gång adressaten underlåter att fullgöra denna. Om vitesföreläggandet innefattar ett förbud eller någon liknande föreskrift eller det annars är lämpligt, kan i stället bestämmas att vitet ska betalas för varje gång föreskriften överträds.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen beslutade den 7 maj 2010 i ärende dnr 567-10620-2009 att en utbyggnad av vattentjänster för fastigheterna i Aröd skulle vara genomförd den 31 december 2017. Den exakta gränsdragningen för verksamhetsområdet specificerades då inte i beslutet utan överläts till kommunen att besluta om. Skälen till att den 31 december 2017 sattes som slutdatum var att kommunen redogjorde för den utbyggnadsplan för VA som då gällde (VA i kustzon). Man angav att Kode avloppsreningsverk behövde omprövas och byggas ut för att kunna ta emot den ökade belastningen från Aröd. Någon tillståndsprövning eller utbyggnad har dock aldrig påbörjats sedan dess.

I januari månad 2018, efter att föreläggandet skulle vara genomfört, fick Länsstyrelsen information från Kungälv kommun om att utbyggnaden inte var klar. Länsstyrelsen konstaterar härvid att Kungälv kommun har underlåtit att efterkomma det tidigare föreläggandet från den 7 maj 2010 med dnr 567-10620-2009 om att en utbyggnad av vattentjänster för fastigheterna i Aröd skulle vara genomförd den 31 december 2017.

Av Länsstyrelsen tidigare beslut framgår sammanfattningsvis följande om va-situationen i Aröd. I Aröd finns cirka 330 bostadshus varav drygt 100 bebos permanent. Området är relativt tätbebyggt även om bebyggelsen är koncentrerad till vissa delar. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att Aröd är ett område ska omfattas av begreppet ”större sammanhang” i 6 § vattentjänstlagen. Området består till övervägande delar av berg i dagen

med inslag av lera. Avloppslösningarna är lokala och så undermåliga att de inte uppfyller kraven som ställs i miljöbalken. Dricksvattensituationen är problematisk med saltvatteninträngning, påverkan av metaller och bakterier. Kommunen har angett att den planerar att avlasta området genom att tillhandahålla kommunala vatten- och avloppstjänster. Länsstyrelsen har bedömt att det som har framförts av kommunens miljö- och byggnämnd och det som ligger till grund för rapporten "VA i kustzon" är tillräckligt för att konstatera att vattentjänsterna behöver lösas i ett större sammanhang för större delen av Aröd och att kriterierna därmed är uppfyllda för att det ska vara ett kommunalt ansvar att tillgodose bebyggelsens behov av vattentjänster genom en allmän va-anläggning.

Länsstyrelsen har idag inga skäl att göra en annan bedömning av behovet av en samlad lösning för vattentjänsterna i Aröd än den som gjordes år 2010. Länsstyrelsen bedömer således mot bakgrund av omständigheterna i ärendet att det alltså föreligger ett behov av en allmän va-anläggning till skydd för människors hälsa och för miljön i ett större sammanhang i Aröd.

Enligt 6 § vattentjänstlagen ska ett konstaterat behov av vattentjänster för en befintlig bebyggelse tillgodoses snarast. Huvudmannen får dock vänta med att utföra anläggningsarbeten om förutsättningarna enligt 17 § vattentjänstlagen är uppfyllda. Enligt 17 § vattentjänstlagen bör bland annat en plan för va-utbyggnad kunna utgöra underlag för att motivera en viss utbyggnadsordning.

Kungälv kommun har anfört att enligt förutsättningarna i deras kommunala va-plan kan behovet av kommunalt verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten vara tillgodosett i de fem delområdena i Aröd senast i december 2025. Av utbyggnadsplanen framgår närmare att vattentjänsterna ska byggas ut i Aröd i etapper och utbyggnaden kan vara fullt genomförd i december 2025. Kommunen har bestämt sig för att avveckla Kode avloppsreningsverk och istället via överföringsledningar leda avloppsvattnet till Ryaverket för rening. Ett ställningstagande som innebär att kommunen behöver anlägga ett ledningssystem för denna överledning. Arbetena behöver därmed anpassas till hur kommunen planerar den framtida va-försörjningen i övriga delar av kommunen.

Med hänsyn till Kungälv kommuns planering för utbyggnad av va bedömer Länsstyrelsen att anstånd kan beviljas för utbyggnaden. Kungälv kommun ska mot bakgrund av denna bedömning enligt första punkten i beslutet föreläggas att senast den 31 december 2025 för fastigheterna inom de fem delområdena i Aröd i Kungälv kommun, enligt inklippt samt bilagd karta, bestämma verksamhetsområde för vatten och avlopp samt se till att behovet tillgodoses genom en allmän va-anläggning.

Länsstyrelsen vill i sammanhanget upplysa om att det inte hör till länsstyrelsens sak att besluta om på vilket sätt eller med vilken teknik en anslutning ska göras. Länsstyrelsens föreläggande innebär att behovet av

vatten- och avloppstjänster ska tillgodoses genom en allmän va-anläggning oavsett vilken lösning kommunen väljer.

För att säkerställa att föreläggandet uppfylls inom föreskriven tid ska Kungälv kommun enligt punkten två i föreläggandet senast den 31 januari 2026 till Länsstyrelsen lämna redovisning som bekräftar att föreläggandet i punkten ett är uppfyllt. Denna redovisning ska lämpligen utgöras av kopior av protokoll över möten där beslut om verksamhetsområden fattats samt besiktningsprotokoll efter av entreprenör genomförd byggnation.

Kungälv kommun har som framkommer ovan inte följt Länsstyrelsens föreläggande den 7 maj 2010 (dnr 567-10620-2009) om att för fastigheterna inom Aröd bestämma verksamhetsområde för vatten och avlopp samt att se till att behovet snarast, dock senast den 31 december 2017 skulle tillgodoses genom en allmän va-anläggning. Mot denna bakgrund och vad som har förevarit i ärendet, och med hänsyn till vikten av att beslutet följs och för att säkerställa att det efterlevs, anser Länsstyrelsen att det enligt punkten tre i beslutet finns fog för att förena det aktuella beslutet med vite. Vitesbeloppet ska skäligen, utifrån vad som är känt om de aktuella förhållandena i ärendet, bestämmas till ett engångsvite om 15 000 000 kr som ska utges om åtgärderna i punkterna 1 och 2 i beslutet inte har genomförts i föreskriven tid. Föreläggandet ska även förenas med ett löpande vite om 15 000 000 som ska utges för varje period om 12 månader, räknat från den 31 januari 2026, under vilken punkterna 1 och 2 i föreläggandet inte är utförda. Detta innebär att det löpande vitet ska utges från och med den 31 januari 2027 och varje år därefter som utbyggnaden inte har genomförts i enlighet med punkterna 1 och 2 i föreläggandet.

Övrigt

När detta beslut har vunnit laga kraft ersätter det Länsstyrelsens beslut av den 7 maj 2010 (dnr 567-10620-2009) som därmed upphör att gälla.

Länsstyrelsen vill dessutom uppmärksamma kommunen på att om det framöver skulle bli aktuellt med ledningsdragningar eller andra arbeten till följd av föreliggande beslut befriar detta beslut inte va-huvudmannen från skyldigheten att söka sådant tillstånd som kan krävas enligt annan författning. Alla ledningsdragningar ska därför anmälas till Länsstyrelsen för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Arbeten i vatten och/eller anläggning i vatten är vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Arbeten i vatten är anmälnings- eller tillståndspliktiga om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas. En anmälningspliktig vattenverksamhet prövas hos Länsstyrelsen och tillståndspliktig vattenverksamhet prövas hos Mark- och miljödomstolen. Var prövningen av vattenverksamheten sker beror på storlek, omfattning, art, enskilda intressen med mera. I det fall åtgärderna innebär vattenverksamhet ska samråd/anmälan utföras i tidigt skede med Länsstyrelsen.

Om fornlämningar berörs av arbetena ska samråd enligt kulturmiljölagen hållas med Länsstyrelsen. Tillstånd kan komma att krävas.

Behövs dispens från strandskyddsbestämmelserna söks detta hos kommunens miljö- och byggnadsnämnd.

I detta ärende har ställföreträdande enhetschefen Elisabeth Tärneld Lindqvist beslutat och länsmiljöingenjören Carina Nyhammer varit föredragande. I handläggningen har även länsjuristen Anne Persson deltagit.

Elisabeth Tärneld Lindqvist

Carina Nyhammer

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför underskrifter

Kopia till:

Niklas Thuresson, Hallebäcksvägen 28, 442 97 Kode
Miljö- och byggnadsnämnden, Kungälv kommun

Bilaga:

1. Karta över verksamhetsområde i Aröd

Överklagande

Detta beslut kan överklagas till Mark- och miljödomstolen. Enligt 52 § vattentjänstlagen är det dock enbart kommunen som har rätt att överklaga Länsstyrelsens beslut om föreläggande enligt 51 § samma lag.

Så här överklagas Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickas överklagandet med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagande av beslutet ska ha kommit in till beslutsmyndigheten **inom tre veckor** från den dag då den som överklagar **fick del av beslutet** genom den myndigheten.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska anges

- namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut som överklagas, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras

Viktigt! Om överklagandet skickas per e-post kan Länsstyrelsen inte ta emot e-post som inklusive bilagor är större än 11 megabyte. Om överklagande som är större än 11 megabyte ska skickas in med e-post måste därför innan överklagandetiden har gått ut kontakt tas med Länsstyrelsen (vastragotaland@lansstyrelsen.se) för besked om hur överklagandet ska skickas in.